

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema 1. Krajec v Novem mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Na kaj smo Dolenjci premalo ponosni?

Meseca oktobra tekočega leta bil sem v Judenburgu na Gorenjem Stajerskem z namenom, da nakupim nekaj muropoljske plemene živine. Ondot se je ravno takrat vršilo deželno premovanje goveje živine, namreč bikov, krav in telic. Dan popred že sem si ogledal prostor premovanja. Lep, obširen prostor sredi mesteca je to; ima dva glavna uhoda, ktera sta bila označena z zastavami (tudi z neavstrijskimi). Razdeljen in ograjen je ta prostor s prav trdnimi, pobarvanimi rantami, na kterih so železne verenge (rinke) pritrjene, na ktere se živina priveže. Na jednom koncu prostora stala je lepa lopica skoro vsa iz litega železa, v kteri se je nahajal oder za presojevalno komisijo. Vse to nosilo je na sebi znak stalnosti, ne pa zgradbe za silo. Prihodnje jutro bilo je krasno. Vrhovi bližjih planov bili so s snegom pobeljeni; še clo v mestecu nahajali so se sledovi novega snega. Premovanje bi se imelo pričeti še le ob 10. uri zjutraj, toda jaz podal sem se koj po 8. uri na prostor premovanja; videti sem hotel, kako bodo živino priganjali, osobito pa, kako živino bodo prignali.

Videl sem, da so pričeli koj po 8. uri že živino priganjati. Vsi kmetje so bili v praznični, narodni obleki, z obligatno zeleno svilnato čepico pod klobukom, katero neki niti v cerkvi pri péti sv. maši raz glave ne snamejo. Posebno so se mi dopadale kmetice, oblečene večinoma v črnosivo obleko ter pokrite s klobuki „zajčkami“, kakoršne nosijo pri nas le še premožnejši kmetje tam okolo Sent Jerneja.

Prignana živina je bila v obče lepa, deloma prav lepa; osobito mi je koj v oči padlo to, da je bila vsa le dvojne barve, namreč ali siva ali pšenično rujavkasta s tako imenovanimi „tolarji“ v dlaki. V oči padlo mi je pa še posebno to, da so prignali čuda bikov (42), katere niso Bog si vedi kako z vrvmi povezane imeli, ampak prignali so jih na verigah prosto tako, kakor krave ali pa telice. Očito videti pa je bil ponos, s katerim so živino priganjali. Gospodar sam je živino

vodil ali poganjal; njemu je sledila gospodinja s cekarjem na lahti, sin ali blapec nosil je pa duhtečo planinsko krmo za njima. Vsakemu gospodarju se je kar čitala zavednost na obrazu, ko je živino prignal, k rantam privezal ter presojevalno komisijo pričakoval. Ako je bilo potrebno k vsebini cekarja gospodinje kaj priliti, skrbela je za to ali gospodinja sama, ali sin, ali blapec, kateri je šel v sosedno krčmo po pijačo.

Ko se je pričelo presojevanje živine, lotil sem se povpraševanja po cenah razstavljenih bikov, krav, telic. Ali kako sem se začudil, ko mi je mož za kravo, katero bi doma na Dolenjskem za 100 do 120 goldinarjev s teletom vred dobil, brez teleta 300 do 330 goldinarjev cenil. Nič mi jo ni hvalil, koliko in kako mleka da ima, kako da je ješča; kar 300 ali 330 je izustil, dalje pa možato molčal. Jednako so mi odgovorili glede cene bikov in telic. Prav iz obraza sem čital slehernemu, kateri se je v cenitev ter prodajo svoje živine spustil, da je bil ponosen na svoje blago in da je temu primerno to tudi ocenjal, misleč si: ako hočeš kupiti, plačaj, kolikor zahtevam; ako pa tega nočeš, pojdi v božjem imenu, odkoder si prišel. In plačati sem moral istinito za dve leti starega, res da krasnega bika, ter dve telici, jedno brejo, drugo še nebrejo, skupaj 475 goldinarjev a. v. Udje presojevalne komisije niso bili nič kaj zadovoljni, da sem to živino ravno pred ali koj po učenitvi kupil ter iz dežele odvedel; izrazili so se pa vsi: še po ceni ste kupili.

Vsa razstava o priliki premovanja, osobito pa nastop kmetovalcev, to je razstavljalcev živine, mi je bil očividni dokaz, da so oni ponosni na svoje lepe bika, krave in telice. Kako je pa pri nas na Dolenjskem in sploh na Kranjskem v tem obziru? Žalostno! Ako se podá človek na kak bolji dolenjski živinski sejm, recimo v Radohovo vas, Višnjo goro, Veselo goro itd., kaj zapazi? Da se naši možakarji, naši najboljši posestniki le okolo volov sučejo, da so le na lepe voli ponosni; v oddelku krav se niti ne podajo, ako niso k temu prav prisiljeni. In kako je o priliki premovanja živine pri nas? Moledvat in moledyat je treba

naše najboljše gospodarje, da priženo svoje krave, bike in junice k premovanji. Kako je pa pri premovanji pri nas z biki? Pač še veliko žalostnejši. Bela vrana je skoraj trdni kmet, kateri bi lepega ali sploh kaknega bika k premovanji prigral. In zakaj to? Zato, ker se smatra za reč grajščakov, bike rediti. Najžalostnejša slika se pa pri nas glede bikov pri licencijskih ogledih istih razodeva. Povsod je bikov premalo, in kjer jih je zadosti, kakšni pa so? Razun grajščinskih so večinoma same pokveke, kakoršnih bi si drugod nihče niti pokazati ne upal. In dokler se pri nas ne vname ponos na lepe krave, lepe bike, dokler bode naš kmetovalec le na lepe voli ponosen, toliko časa je pravi napredek v živinoreji nemogoč. Toliko časa tudi ptuji kupci po drugo, kakor po lepe voli k nam zahajali ne bodo. Toliko časa pa tudi naše krave, naši biki, sploh naša plemena živina tiste cene imela ne bode, kakoršno ima drugod. Namesto, da bi za lepe bike, lepe krave ptujci denar k nam nosili, odnaša ga naša slavna c. kr. kmetijska družba, odnašajo ga tudi drugi, kateri si hočejo lepo muro-poljsko živino nabaviti, tje na Zgornje Stajersko.

Temu mora pač prej ko prej drugače postati; to postalo bode pa le na ta način, ako bodemo Dolenjci v prvi vrsti ponos gojili do lepih krav, lepih bikov, ne pa le do lepih volov. Ravno tako živino, kakoršno imajo Zgornji Stajerci, imamo sami doma na Dolenjskem; toda zbrati je treba najlepše živali za rejo, in ponosa je treba za zrejo lepih bikov, lepih krav, in izostal ne bode čas, ko bodo k nam kupci i po plemene krave in bike zahajali. Takrat bode pa tudi jednim kakor drugim cena gotovo vsa drugačna nego je dandanes.

Surova koroza je boljša za prešiče, kakor kuhana.

Naše gospodinje pa tudi gospodarji so še večinoma tega mnenja, da je kuhano žito bolj tečno in bolj pripravno za pitanje prešičev, kakor surovo žito, in da je svinjska piča sploh toliko tečnejša, kolikor bolj je zmehčana. Zaraditega pitajo tudi svoje prešiče najraje s kuhano turšico.

Novejše poskušnje pa kažejo ravno nasprotno, da je namreč kuhano ali namočeno žito manj tečno za prešiče, kakor surovo žito. Natančne preiskave so namreč dognale, da se kuhano žito slabše prebavi, in sicer zaraditega, ker se premalo zveče in premalo oslini. Preiskave so dokazale, da se v kuhanem zrnju premalo prebavijo ne le beljakovine, ampak tudi škrob, katerega se v žitnem zrnju največ nahaja. Če kuhamo žito, potem nam beljakovine skrknejo in postanejo težje raztopne. Škrob se pa zaraditega težje prebavi, ker se kuhano žito premalo zveče in premalo po-

meša z gobčno slino. Za dobro prebavo škroba treba namreč, da se žito dobro oslini. Najslabše se prebavi kuhana turšica, pa tudi drugo žito, ako se primeša drugi vodeni klaji, ker ga v tem slučaju prešiči prehlavno žro in premalo zgrizejo in oslinijo.

Da se žito v prešičjem želodcu dobro prebavi in prekuha, je potem takem treba, da se v gobcu dobro zveče in s slino dobro pomeša. To se zgodi pa le v tem slučaju, ako pokladamo prešičem surovo žito, in ako pokladamo žito posebej, ne pa pomešano z drugo vodeno krmo. Prešiči prav radi hrustajo surovo turšico in izločijo pri tem obilo sline, potrebne za popolno prebavo močnatega zrnja.

Ker ima prešič prav močne zobe in kaj pripravne za hrustanje trdega zrnja, storimo najbolje, da polagamo pitovnim prešičem zanaprej surovo turšico. Takisto potrebno pa je seveda tudi, da navadimo prešiče že od mladih nog na zobjanje surovega zrnja, kajti, če je prešičji želodec razvjen na samo vodeno in kuhano krmo, potem mu taka krma tudi ob času pitanja najbolj diši in najbolj tekne.

Surovo žito pa ni le tečnejše za prešiče, ampak daje tudi bolj okusno meso in bolj trd „špeh“. Prav tako ugodno vpliva pa tudi na trdno zdravje in na dober počut živalij, kajti resnica je, da se s preobilnim mehčanjem in pripravljanjem krme zmehkuži želodec in z želodcem vred tudi celo telo.

— n.

Kake vrednosti so lanene in druge oljnate tropine za pitanje prešičev?

Za hitro opitanje prešičev se priporočajo v novjšem času tudi zmlete tropine od oljnatih rastlin, kakor n. pr. lanene tropine, kokosove tropine, sezamove tropine itd. V trgovini se dobe take tropine tudi pod drugačnimi imeni, kakor n. pr. „krepko-redilna moka“ itd. Te tropine so zelo bogate na redilnih snoveh, zlasti na beljakovinah in toščah; zaraditega so to močna in veliko bolj tečna krmila, kakor otrobi. Za mlado goved, krave in pitane voli so tropine izvrstna krma, ako se polagajo v pravi množini.

Pitovnim prešičem jih pa ne kaže pokladati namesto žita, in sicer zaraditega ne, ker imajo v sebi preveč tošč v podobi olja. Izkušnje nas namreč uče, da se prešiči po takih tropinah sicer hitro redijo, da pa dajejo mehko in manj okusno meso in mehak ali salast špeh. Meso tako rejenih prešičev je slabše ne le za mesene klobase, ampak tudi sploh za sušenje, ker se med prekajanjem mast močno scedi in meso tako usuši, da zgubi veliko na svoji teži; prekajeno meso je bolj puho in trdo.

— n.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Državni zbor sprejel je predlog, da se od pravi kolek od časnikov; brezdvomno to tudi gosposka zbornica sprejme, ter stopi dotični zakon lahko s 1. januarjem v veljavo.

Pogajanje z Ogrri, kako da naj se uredi kvotni prinos za avstrijsko in za ogrsko stran, je bilo silno težavno. Avstrijski odsek je predlagal 62 odstotkov za Avstrijo in 38 odstotkov za Ogrsko. Posredoval je to zadevo sam presvetli cesar po nekterih poslancih, ktere je v svoje zaslišanje poklical. To vprašanje je slednjč vendar rešeno tako, da se je določila ogrska kvota na $4\frac{4}{10}$ odstotkov, s katero bodo Ogrri še prav dobro shajali.

Državna podpora za ponesrečence po toči in povodnji. V večerni seji 9. nov. se je sprejela postava, katero je sklenil odsek 36 udov v podporo ponesrečencev. Po tej postavi sme vlada tri milijone goldinarjev razdeliti za tiste, ki so meseca sept. 1899 vsled velikih nalivov škodo trpeli. Ta znesek se bo deloma podaril za nakup živeža, semena, krme itd., deloma brezobrestno posodil občinam, za popravo razdrtih cest itd. Za taka posojila bodo morale jamčiti občine in se morajo povračevati s 1. januarjem 1900.

Kaj je novega po širokem svetu?

Nemški cesar podal se je na svoje že dolgo napovedano potovanje na Angleško k svoji stari materi, kraljici Viktoriji. Z njim je šla tudi cesarica in otroci. Cesar ostane pri kraljici pet dni. Nemški listi trdijo, da to nima političnega pomena, ampak da je to obisk mej sorodniki. Ker pa spremlja cesarja tudi sedajni najboljši politik grof Bülow, mislijo zopet drugi, da ima ta obisk vsekako tudi nekaj političnega značaja, kar je glede dogodkov v Južni Afriki naravno.

Na Filipinah se je dne 12. novembra pri San Juancinto bil hud boj med ameriškimi prostovoljci in Filipinci. Filipinci so izgubili 300 mož, na strani Amerikanov je ubitih samo 7 mož ter nekaj ranjenih. Imamo tedaj istočasno dvojno bojišče, v Afriki in v novem svetu.

Vojna v Afriki se vedno nadaljuje. Angleži so se na svoje moči preveč zanašali, a sedaj so skoro v vsakem boju tepeni. Buri so kaj pogumni in požrtvovalni ljudje, pa tudi dobrega vojnega orodja jim ne manjka, in Angleži bodo imeli še dovolj opraviti z njimi. Med angleškimi vjetniki se je pokazala nevarna bolezen, v Natalu pa je nastal tifus.

Piše se nam:

Iz Črnomlja. — Dne 10. novembra popoldne so prišli k nam čast. gg. misijonarji U. Nežmah, M. Klančnik in S. Flis, katerih smo željno pričau-

kovali. Trajal je sv. misijon od 11.—21. novembra, katerega se je vse ljudstvo, ne samo domače fare, temveč tudi iz sosednjih farâ z veliko gorečnostjo udeleževalo. Vodili so misijon po stanovih, ker je število faranov jako veliko, farna cerkev primeroma pa majhna. Tudi moškimi je bilo to všeč, in so se s toliko vnemo udeleževali pridig, da je bil v cerkvi zadnje štiri dni slehern kotiček natlačen s samimi moškimi. Da bi se ženske med nje ne drenjale, zato so imele v nedeljo 19. novembra posebej službo Božjo pri sv. Duhu. Spovedovalo se je v farni cerkvi in pri sv. Duhu, kjer so bile potrebne spovednice postavljene, in delalo nekaj dni z največjo požrtvovalnostjo 12 do 14 gg. spovednikov. Dne 20. novembra, v ponedeljek, je bila velika procesija samih mladeničev, ki so vrstoma iz farne cerkve za križem korakali po glavnem trgu, popevajoč litanije Matere Božje v cerkev sv. Duha, kjer je bila za nje posebna pridiga, in ob tistem času za moške v farni cerkvi. Nad vse veličasten je bil zadnji ali sklepni dan svetega misijona. Zjutraj med rano sv. mašo pred izpostavljenim svetim Rešnjim Telesom je tolikšno število samih moških pristopilo k mizi Gospodovi, da sta jim zavoljo obilnega števila dva duhovna ob istem času delila sv. obhajilo. Vseh obhajancev za časa sv. misijona je bilo nad 3400.

Popoldne ob 3. uri je bilo slovesno blagoslovljenje misijonskega križa, in nato se je pričela procesija, kakoršne Črnomelj še ni videl, v najlepšem redu. Naprej je šla vsa šolska mladina cele fare z zastavo, za njimi možje za farnim banderom, potem udje pogrebne bratovščine s svojim banderom in udje bratovščine sv. Rešnjega Telesa z gorečimi svečami; nato požarna bramba z zastavo in mestna godba; za godbo nepregledna vrsta ovenčanih in belo oblečenih devic z gorečimi svečami, za devicami krasni in lepo ozaljšani misijonski križ, katerega je nosilo osem čvrstih mladeničev; za križem pevski zbor in obilno zastopana častita duhovščina, za duhovščino gg. c. kr. uradniki in za njimi gospe ter vse drugo ženstvo. Procesija, ktere se niso udeležili samo domači farani, temveč prišlo tudi silno veliko ljudstva iz sosednjih farâ, in štelata najmanj 7000 ljudi, se je pomikala med slovesnim zvonenjem in pokanjem topičev, med ubranimi glasovi polno zastopane mestne godbe, med lepim in ganljivim petjem ter glasno molitvijo, ob razsvitljenih hišah po mestu in predmestji skozi Škadnje po novi cesti do razpotja in po stari cesti po „jarku“ v mesto po glavnem trgu v farno cerkev nazaj. Po procesiji je bil misijonski križ v cerkvi poleg stranskega altarja Matere Božje postavljen. Nato je bila sklepna pridiga, zahvalna pesem in blagoslov s sv. Rešnjim Telesom. Med procesijo in v cerkvi je marsikteremu solza ginjenja in veselja kanila iz oči in se udrila po licih; in to je bilo videti clo pri moških — čvrstih možakih.

Lepi dnevi sv. misijona nam ostanejo v trajnem spominu. — Ljubi Bog stoterno poplačaj obilni trud čast. gg. misijonarjem, gg. spovednikom in vsem, ki so k tej lepi pobožnosti s svojim sodelovanjem ali navzočnostjo pripomogli.

Vrh pri Šmihelu. — Ko smo 13. junija 1898 spremili na šmihelsko pokopališče gospoda Franciška Škedel, c. kr. pristava I. reda pri komisarijatu vojne mornarice, ob 4. uri popoldne iz bolnišnice čč. Usmiljenih bratov v Kandiji z godbo in tako sijajnim spremstvom, domačina iz Vrha, bili smo vsi sorodniki in drugi zelo žalostni nad tako naglo smrtjo tega gospoda, ki je na stanovanju pri gospodu Zurcu ali po domače pri „Štemburju“ umrl. Čez nekoliko mesecev

smo zopet ravno od tam spremili jurista g. Franciška Muhič, sina učitelja v Šent Jerneju. Med potjo sem jaz rekel nekemu tovarišu: že v drugič spremljam na to pokopališče mrliča; k tretjemu rado gre, pravi pregovor. Spolnilo se je moje prerokovanje dne 20. novembra 1899, ker smo zopet ta dan zemlji izročili umrljive ostanke žene, kakoršnih se dandanes malo nahaja. Pokopali smo spošтовano vdovo Nežo Škedelj iz Vrha, rojeno Saje iz Hrušovca, fare Prečna. Pokojnica je bila mati tega, ki smo ga 13. junija 1898 pokopali, ter je bila plemenitega, mirnega značaja in usmiljenega srca, in je samo jeden mesec manj nego 80 let stara bila.

Rada je hodila k sv. maši, rada obiskovala svete misijone, kolikor ji je čas dopuščal; rada revežem darove delila, ter tudi rada kot krstna botra služila; ja, pri jedni hiši je neki 15 otrokom pri sv. krstu botrovala. Bila je krščanska in poštena žena, katera je le rada doma pridno delala in se za svoje hišne in družinske razmere zanimala. Svoje otroke je vse v krščanskem duhu izredila ter tudi z njenim poštenim, pobožnim, delavnim možem vse oskrbela in h kruhu spravila. Do drugih ljudi bila je prijazna, milosrdna, usmiljena samaritanka. Z zaupanjem v Boga pa z lastnim trudom si je toliko pridobila, da so vsi pošteni živeli. Ko ji je mož tudi jel pešati, sta sinu izročila gospodarstvo. Ona je vedno bolj po moževi smrti pešala; pa vsaj ni čudo, ker je bila vedno zelo skrbna in delavna; kajti brez dela ni mogla biti. Ako ni delala, je pa rožni venec molila ali iz pobožnih bukvic brala; da, še clo po noči, ko ni mogla spati, je po več rožnih vencev izmolila.

Ko je bil sv. misijon meseca oktobra t. l. v Toplicah, hitela je tudi tje ter tam sv. spoved opravila in prejela sveto popotnico. Prašila so, da je v petek, t. j. 18. t. l. celi dan pridno doma delala, krompir za južino lupila, potem koruzo ružila in vmes še iz mašne knjige brala vse one molitve, ki se čitajo pri umirajočih. — Začelo jo je zvečer med ruženjem koruze nekoliko v prsih tiščati, zato je prosila, naj ji na bližnjo postelj pomagajo, ker hoče omahovati, ter res to storé. Proti osmi uri je prosila, naj jo v njeno sobo spremijo, ter da jo ni treba same pustiti, ker bi znala umreti, pa da naj imajo svečo pripravljeno. Bili so pri njej, in ob 3. uri zjutraj je rekla, da bo še nekoliko zaspala, da počije. Res je zaspala, pa se še proti 7. uri prebudila. Začelo jo je zopet v prsih nekaj tiščati, kar ob 8. uri zjutraj v soboto mirno izdihne svojo plemenito dušo.

Počivaj v miru, blaga duša. Tvoja dela so šla s Teboj onkraj groba, tam nad zvezdami se vsi enkrat vidimo in združimo, vsi Tvoji sorodniki!

Iz Radeč. Veselica, katero je priredilo tukajšnje narodno diletantstvo pod pokroviteljstvom velezaslužnih gospé Rozinove in dr. Homanove dné 19. listopada t. l. sme se pač z zlatimi črkami zabeležiti v kroniko radeških socialnih razmer. Kako živo so tu in tam potrebne slične veselice, pokazalo se je stoprav ta večer, ko je domače in tuje zabave željno občinstvo povsem napolnilo dvorano in stranske prostore „Narodnega doma“. Po primernem in jedrnato sestavljenem pozdravu gdč. učiteljice Kolnikove predstavljala se je izvirna veseloigra „Lokavi snubač“. Smelo lahko trdimo, da je bila nje uprizoritev toli dovršena, da niti priznani veščaki kaj sličnega niso pričakovali. — Búrna pohvala odmevala je po dvorani mej posamičnimi prizori kar je dovolj jasno pričalo, da je bilo

občinstvo zadovoljno, da ne rečemo naravnost prese-nečeno. —

G. Binter je v težavni glavni vlogi s takim čutom karakterizoval premetenega ljubimca, da je v mnogovrstnih legah celo samega sebe prekosal. Pogodil je vse nijanse uprav izbornu ter jih izvajal z nenavadnim ogujem in oduševljenjem. — Nad vse dražestna v mimiki in govoru bila je njegova ljubka družica gdč. Ema Juvančičeva v vlogi zveste ljubimke Minke. Oba sta kot junaka celokupnega dejanja koj koncem devetega prizora žela splošno odobravanje. — Maski obeh sta bili res krasni. — Tudi g. Klopčič, ki je s svojimi neomahljivimi načeli reprezentoval pravcatega kmetskega župana z bogato plešo na glavi, igral je s takim patosom, da se mu je vse čudilo. — Njegov nizek, semtertjé tresoč se in nevoljo izrazujoč glas, njegovo razburjeno kretanje, kakor tudi njegov resni a boječi nagovor pseudoglarvarja obujalo je občeno pozornost in priznanje. Nič manj častno je rešila svojo vlogo gdč. Mimi Voglova, kot prebrisana kmetska mati županja. Njeno uprav vzneseno, spoštovanje vzbujajoče, točno in premišljeno izvajanje moralo je slehernemu imponirati. —

G. Levcu, kot okrajnemu glavarju podal se je vrlo dobro njegov graciozen nastop s strogim in ogorčenim glasom nad rajajočo družbo, ki je bila hipoma hipnotizirana. Splošen efekt in največ smeha radi svojega mokronoškega dialekta, kakor tudi radi svoje nepresežne maske v vlogi hlapca in pozneje v vlogi občinskega svetovalca zajedno z g. Kamnikarjem kot takim obujal je g. Ažman. To sta vam bila dva pristna hribovska orjaka polna šale in dovtipov, s kojimi sta občinstvo kar elektrolizovala. — Tudi gdč. Mila Skaletova kot služkinja ustvarila je s svojo sicer nevhvaležno vlogo toliko da je morala priti do veljave. — Pri burnih živoklicih padla je zavesa, na kar se je otvoril ples, ki je trajal do jutra. Čuli smo tudi dva samospeva, koja sta ob spremljevanji glasovirja izvajala gg. Klopčič in Kamnikar na splošno zadovoljnost. — Veselica donesla je v prid tukajšnji šolski kuhinji blizu 50 gl. čistega. — Pozabiti ne smemo g. Kižnarja, ki je toliko druzega časa žrtvoval s postavljanjem odra in g. Perdana, ki se je nalašč v to svrhu potrudil iz Celja, da preskrbi primerne maske igralnemu osobju, kar je sigurno ne malo tudi pripomoglo k lepemu izidu imenovane predstave Vrlemu diletantstvu pa kličemo: „Le pogumno dalje!“ —

Domače vesti.

(Poslanec gosp. Viljem Pfeifer) je v državnem zboru 9. novembra prav toplo zdatni podpori priporočal po uimah poškodovane okraje po Dolenjskem, pa tudi kamniški in vipavski okraj ter ljubljansko okolico.

(Poštni nabiralnik) se napravi v Bršljinu s 1. decembrom 1899 pri gosp. Pickl-novi prodajalni. Ravno tam dobivala se bodo tudi pisma ter recepisi za bližnjih 12 vasi

(Redni občni zbor) Nar. Čitalnice v Novem mestu se bodo vršil v četrtek dne 9. decembra t. l. ob 8. uri zvečer v čitalniških prostorih. Ker se bodo obravnavale za vse člane jako važne stvari je želeti, da bi bila vdeležba kar najobilnejša.

ODBOR.

(Občinska volitev.) V občini Kót pri Se-miču izvoljen je bil dne 19. novembra t. l. za župana Janez Kolar iz Kota št. 17, s 16. glasovi; za podžupana, prvega svetovalca, bil je pa izvoljen Janez Jerman iz Šadinjevasi št. 20, z 18. glasovi ali eno-glasno; potem Jožef Kočevar iz Nestoplevasi št. 3, s 14. glasovi, in Jakob Kočevar iz Trebenvrha št. 1, z 9. glasovi.

(Koncert) priredi mestna in meščanske garde godba na lok v soboto dne 2. decembra t. l. v čitalnični dvorani pod vodstvom kapelnika g. Emeršič-a v korist dijaški kubinji. Zaradi blagega namena se vabijo vsi prijatelji dijaštva, da se ga mnogobrojno udeleže. — Začetek točno ob polu osmih zvečer.

(Potrgani lepaki.) Velik strah pred na-stopom mestne in meščanske garde godbe na lok je kazal postreščeku potrgati lepake, s katerimi se je naznanjal koncert dne 2. decembra t. l. — Ni li to kaznjivo dejanje? —

(Dolenjsko pevsko društvo) ima svoj občni zbor v soboto 16. t. m. zvečer ob 6. uri v „pevski“ sobi novomeške čitalnice. Vzpored: 1. Po-ročila odbornikov i računskih preglednikov. 2. Volitev predsednika, odbornikov i računskih preglednikov. Ako bi zborovanje ne bilo sklepčno o rečeni uri, vrši se drugi občni zbor istega dne i tam ob 6½ uri zvečer.

Odbor.

(Pravila zavarovalnice za govejo ži-vino v Novomestu) je vlada te dni kmetijski podružnici vrnila, da jih v nekaterih točkah premeni in popolni, in potem vnovič predloži. Toliko na znanje vsem gospodarjem, ki se zanimajo za ustanovitev te zavarovalnice. V koliko se imajo pravila premeniti, povemo prihodnjic.

(Prešičjorejci pozor!) Zaradi zaprtije na Hrvaškem in Ogerskem utegne biti na Miklavževemu sejmu kaj živahna kupčija. Toraj pozor!

(Nova podružnična trtnica) Ker ni bilo mogoče dobiti pripravnega zemljišča v nakup, vzela je podružnica za napravo nove trtnice zemljišče gosp. Jože Košička iz Novega mesta v desetletni zakup. Dotični prostor se nahaja ob ločenski cesti, nasproti podružnični drevesnici, in obsega nad 9000 štirjaških metrov. S prekopavanjem zemlje se je že pričelo, in bo delo v kratkem dovršeno.

(Umetnih gnojil) je še nekaj v zalogi pri kmetijski podružnici v Novem mestu. Kdor jih želi dobiti, naj ne zamudi zadnje prilike. Pretečeni teden se jih precej veliko razvozi. Skladišče je odprto ob pondeljkih in petkih.

(„Preširnov“ koncert), kateri je priredilo 25. pr. m. Dolenjsko pevsko društvo s pomočjo pev-skega zbora „Glasbene Matice“, vspel je prav povoljno. Nimamo namena, niti prostora, opisavati posamne točke zanimivega i dobro izbranega vzporeda, temveč le po-vdarjamo, da so se vse izvrševale dobro nekatere clo izborno. Po A. Dvoraku harmonizovane slovaške i po I. Pauknerju prirejene češke narodne pesni spremljali sta jako točno na glasoviru gospici M. Do-lenec, M. Slanc i G. Golja; zbori so bili, kakor navadno pri tem koncertu, maloštevilni, vendar krepki. S posebno spretnostjo i gorkim čutom igral je g. F. Wo-wes Ch. de Beriot-a 7. violinski koncert; spremljala ga je lepo i značajno gospa K. Pipenbacher-jeva; upamo, da nas še večkrat osrečita s svojim plemenitim igranjem. Po koncertu je bil običajen ples. Pri plesu je godlo 6 godev društva „Mestna godba v Rudolfovem“ tako dobro, da so najhujši nasprot-

niki tega društva lahko plesali pozno v noč. Prvo četvorko je plesalo 20 parov, po polnoči se je ple-sala še češka „beseda“, po njej pa še marsikatera okrogla.

(Društvo) „Mestna godba v Rudolfovem“ nam o dobrodelnem koncertu, ki je bil 20. novembra t. l. v tukajšnji čitalnični dvorani, pošilja le-ta račun:

I. Dohodki:

1. Vstopnina s preplačili 22 gld. 10 kr.

II. Izdatki.

1. Narodni Čitalnici za porabo pro-storov 5 gld. — kr.
2. Narodni Čitalnici za razsvetljava s petrolejem — gld. 81 kr.
3. Gosp. Medvedu za razsvetljava dvcrane 4 gld. — kr.
4. Čitalniškemu slugi za pripravo dvorane 2 gld. 10 kr.
5. Lepaki, programi in znamke 5 gld. 48 kr.
6. Postreščeku Kovaču za prilep-ljenje lepakov in raznašanje programov — gld. 55 kr.
7. Koleki k prijavi glavarstvu 2 gld. 15 kr.

Skupaj 20 gld. 09 kr.

Preostane torej 2 gld. 01 kr, kateri znesek se je poslal na polovico županstvu Žužemberk, na polo-vico pa gimnazijskemu ravnateljstvu v Rudolfovem. Zaslužek domačih in privzetih godev se ni vzel v račun. Društvo se zabvaljuje odločnim obiskovalcem, drugim naj se bodo pa siromaki, katerim je bil čisti dohodek namenjen.

Društvo „Mesta godba v Rudolfovem“.

(Predstava) v domu katol. društva roko-delskih pomočnikov v nedeljo 26. t. m. se je sponesla vrlo dobro. Igrali so najprej veselo igrico „Zamujeni vlak“. Vsi igralci so dobro rešili svojo nalogo; posebno pa se je izkazal tudi to pot g. Cigler v ulogi mojstra Petra. Ta glavna uloga pač ne bi mogla biti v spretnejših rokah. Vsa ponaša in mimika je tako neprisi-ljena in naravna, pa tudi dobro proučena, da gledalec ne misli več, da sedi pred gledališkim odrom, ampak res v gostilniški sobi ali pa v čakalnici, kjer mojster Peter brije svoje burke. Pohvalo zaslužijo tudi še gospod Kulavic za kmeta Potokarja, in gospod Mirt, ki je izborno kmečkega župana v hudih stiskah pred prihodom kraljevim predstavljaj. — G. Cigler je žel obilo pohvale tudi za čez vse posrečeno predstavljanje „Beračka“. Kuplete in dovtype v nevezani besedi je občinstvo sprejemalo z gromovitim smehom. Moral bi pa res biti čudak, kogar bi ne pripravilo tako do-vršeno predstavljanje do smeha. — Želeli bi le še, da se občinstvo nekoliko bolj zanima za gledališke pred-stave naših vrlih rokodelskih pomočnikov ter se v obilnejšem številu udeleži prihodnje predstave.

(Sv. misijon) v Novem mestu od 11. do 19. novembra vršil se je pri posebno obilni udeležbi prav pobožno in spodbudno. Udeležili so se ga vsi stanovi s pravo vnemo. V nedeljo popoldne šla je iz kapi-telske cerkve slovesna procesija s Presv. R. Telesom. Nebrojno ljudstva iz mesta in okolice se je v uzornem redu udeležila tega svetega spreveda. Hiše so bile vse razsvitljene. Skupno ginljivo veličasten prizor.

(Veselo znamenje napredka.) Ko se je kmetijska šola na Grmu leta 1886. pričela, oglasilo se je komaj toliko učencev, kolikor je bilo deželnih ustanov za njo razpisanih, namreč 12. To ponavljalo

se je potem še več let zaporedoma. Takozvani plačujoči učenci bili so takrat pravcate bele vrane, tega, za kmetovalce pač prekornostnega deželnega závoda. Letos razpisanih je bilo le 5 deželnih ustanov in zglasilo se je za nje nič manj kakor 18 prosilcev, in vrhu tega še 5 prosilcev plačujočih učencev. toraj vseh skupaj 23. Deželni odbor podeil je deželne ustanove peterim prosilcem, ostalim je pa dovolil, da zamorejo ako hočejo, kakor plačujoči učenci v šolo ustopiti, če se podvržejo sprejemnemu izpitu ter tega z dobrim uspehom prestanejo. No, in zglasilo se je k sprejemnemu izpitu, ter tako k ustupu kakor plačujoči učenci, 16 mladenčev, med katerimi so pa trije padli. Pa glej, od padlih prosila sta dva za ponovljanje sprejemnega izpita, kar jima je deželni odbor tudi dovolil. Naša kmetijska šola na Grmu šteje po vsem tem letos 38 učencev, namreč 16 drugoletnikov in 22 prvoletnikov. Razun 14 deželnih štipendistov, so vsi drugi (24) plačujoči učenci. Med temi so pa trije državni štipendisti, namreč trije primorci. To je pač najlepší dokaz, da veliko korist deželne kmetijske šole na Grmu naši kmetovalci in to iz vseh slovenskih dežel priznavajo. Obžalovati je pa le to, da se nahaja med učenci prilično najmanj — Dolenjcev.

(Prešičja kuga) prikazala se je v velikanskem pitališču za prešiče v Köbanji (Steinbruch) pri Budapešti; vsled tega je uvoz prešičev na Dunaj prepovedan. Količnega pomena je to pitališče za promet. razvidi se iz poročila, da je v enem tednu, to je od 19. do 26. novembra 1.500 glav na dunajski trg postavilo. Prepoved uvoza prešičev iz tega velikanskega pitališča na Dunaj utegne biti vzrok, da več ondotnih kupcev k nam pride po prešiče. Znabiti bi ne bilo napačno, da naši svinjorejci ta slučaj v poštev jemljó in se s prodajo prešičev preveč ne prenačijo. Prihodnji sejm utegne priti vsled tega kaj več kupcev k nam.

(Zaprtilo karlovškega okraja) na Hrvaškem za izvoz prešičev na Kranjsko, oziroma v črnomaljski okraj, je ukazalo c. kr. okr. glavarstvo v Črnomlju, ker so hrvaški, v Karlovcu kupljeni prešiči zanesli kugo v našo deželo. Vsi iz karlovškega okraja na Kranjsko došli prešiči bodo konfiscirani. Razvidno je iz rečenega, da na Hrvaškem še vedno razsaja prešičja kuga, ki se je že tudi v našo deželo zanesla in preti našo, doseďaj tako živahno prešičjo kupčijo, kakor tudi domačo prešičjo rejo uničiti. Državna oblast naj nas obvarje te nesreče in zopet Ogersko, Hrvaško in Slavonijo zapre za prešičji izvoz v naše dežele!

(Tečaji za tesarje). Po naročilu c. kr. trgovskega ministerstva priredi c. kr. tehnologiški obrtni muzej na Dunaji tečaje za tesarje. V teh tečajih se bode poučevalo o geometriji; strešni in stavbeni konstrukciji; tehnologiji: važnejši tesarški lesovi, njih lastnosti in obdelovanje, orodja in stroji; o obrtnem računstvu in stavbeni mehaniki, ter o praktičnem delu na učnem tesališču. Tečaji trajajo po 3 mesece in se vrše trikrat na leto. Za vsprejem v tečaj prositi so opravičeni polirji in oni predelavci, kateri morejo dokazati, da so vsaj eno leto kot predelavci delali in katere priporoča županstvo in zadruga ali kako strokovno društvo. Prednost imajo polirji pred predelavci in med zadnjimi zopet oni, kateri nameravajo v kratkem kot polirji svoj obrt izvrševati. Slednjič se more v občle take prosilce sprejeti, kateri so že 24 let, ne pa več kot 45 let stari in kateri so vojaški dolžnosti že zadostili ali so pa te dolžnosti oproščeni.

Ker se poučuje v nemškem jeziku, je treba obiskovalcu vsaj toliko zmožnosti nemškega jezika, da razume pouk. Lastnoročno pisane prošnje za vsprejem v tečaj je vložiti pri ravnateljstvu c. kr. tehnologiškega obrtnega muzeja na Dunaji IX./₂ Währingerstrasse 59. V prošnji se mora navesti: starost prositelja, koliko časa je polir ozir. predelavec, v katero trgovinsko in obrtno zbornico je pristojen, tudi je navesti najbližjo železniško postajo, če v prositeljevem stanovišču ni železniške postaje. Dalje je navesti, ima li prositelj v strokovnem risanju že kako spretnosti in kje si jo je pridobil. Prošnji naj se priloži odhodno spričevalo one šole, katero je najzadnje obiskoval. Vpisnina znaša 4 krone. Učnine ni treba plačati. Nepremožnim se omogoči obisk s podelitvijo ustanov. Prošnje za tako podelitev je nasloviti na c. kr. trgovinsko ministerstvo, a uložiti se morajo pri ravnateljstvu c. kr. tehnologiškega obrtnega muzeja in priložiti se mora poleg enega spredaj omenjenega priporočila, tudi ubožno spričevalo in domovinski list. Predelavci morajo dokazati, da so vsaj eno leto delali kot predelavci. Vojaške prehodnice in delavske knjižice naj se ne prilagajo. Ustanove znašajo za na Dunaju stanujoče obiskovalce 200 kron, za vnanje na 240 kron, tem zadnjim se tudi povrnejo stroški vožnje III. razreda osebne vlaka na Dunaj in nazaj. Prošnje, ki se naslove na ravnateljstvo c. kr. tehnologiškega obrtnega muzeja so koleka proste. One prošnje za podelitev ustanov, ki se naslove na c. kr. trgovinsko ministerstvo vložijo pa pri c. kr. tehnol. obrt. muzeju so pa le tedaj koleka proste, ako se jim priloži ubožno spričevalo. Razglas o teh tečajih je vsakemu na ogled tudi v pisarni trgovinske in obrtne zbornice v Ljubljani, katera tudi daje vsa potrebna pojasnila.

(Porotna obravnava) proti Sim. Heldu, znanemu ciganu se je obnovila minole dni. Prič je bilo 42. Cigan se je slabo zagovarjal in zabredel večkrat v nasprotno trditve. Pri prvi obravnavi je vse tajil in z vsó odločnostjo trdil, da se je šele v Grosupljem s kozavim ciganom in ciganko slučajno sešel, priznal je v torek, da je imel on nož z odlomljeno klino v rokah, da pa je Novljana le branil proti kozavemu ciganu, ki ga je s sekiro obdeloval. Smeh je nastal v dvorani, ko je cigan prosil, naj gospodje nikar pričam ne vrjamejo, ampak samo njemu, saj bo danes vse prav po resnici povedal. Porotnik g. grof Barbo je opozarjal cigana, da danes dvakrat enako ne govori; prvič je rekel, da je z nožem v roki Novljana varoval, drugič pa, da je imel nož v varžetu. Zaslišano je bilo 21 prič, ktere so vse jako obtožljivo za cigana govorile. Na vsa vprašanja predsednikova do Helda, kaj k temu poreče, je enako odgovarjal: „No, naj pa bo tako“. Porotniki, katerim je bil načelnik grof Barbo, so z veliko večino pritrtili vprašanjem, glaseči se na prosti umor, javno posilnost, razne tatvine in težko telesno poškodbo. Vsled tega je bil Held na smrt na vislicah obsojen. G. predsednik je obsojencu povedal, da se sme proti obsodbi v treh dneh pritožiti, na kar je odgovoril Held: „Kaj se hočem pritožiti, saj sem že zadosti pretrpel: obesil se bom še danes sam.“

(„Ljubite svoje sovražnike.“) Spisal J. Spillman iz I. D. s štirimi podobami. Tako je naslov pravlični knjižici, ktera je na svetlo prišla v katol. bukvarni v Ljubljani. Cena 20 kr.

(Der Süden.) Organ für die politischen, cultur. und wirtschaftl. Interessen der Croaten und Slovenen.

— Poslednja (47.) številka tega na Dunaju izhajajočega lista ima sledečo vsebino: Ein Wort in eigener Sache. — Zara und die Regierung. — Deutsch oder Russisch? — Mittheilungen. — Bosnien und Hercegowina, Dalmatien, Kärnten Croatien und Slavonien, Küstenland, Steiermark. (Der Präsident des Kreisgerichtes in Cilli. Nachklänge zum Besuche der Böhmen in Cilli.) — Aus der Heimat. — Allerlei. — Zur Lage. Aus der slavischen Welt. — Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju. — Vereinswesen. — Volkswirtschaft. (Verschiedene Anregungen.) Ta številka ima prilogo. Ker se ta list odločno poteguje za koristi hrvaškega in slovanskega naroda, zato ga kar najtopleje priporočamo. Naročnina znaša za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. — Uredništvo in upravnništvo je na Dunaju, I. Plankengasse 4.

(Današnji list) obsega 12 strani.

Obrtnijske stvari.

(Konec.)

IV. Posojila obrtnim surovinskim, magacinskim in produktivnim zadrugam dajejo se pod naslednjimi pogoji: Vse take korporacije morajo biti osnovane kot pridobninske ali gospodarske zadruge na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70; pravila teh zadrug morajo biti kolikor možno enotna in sestavljena po vzornih pravilih splošne zveze nemških pridobninskih in gospodarskih zadrug v Avstriji; zadruga mora imeti nadzorništvo, katero kontroluje predstojništvo; knjigovodstvo mora biti pravilno in tudi neveščaku razumljivo; od zadruge najeti tuji kapital (posojilo in jemanje blaga na kredit) mora biti v pravem razmerju z lastnim kapitalom (opravilni deleži in rezervni zaklad); udeležba pri zadrugi mora se z malimi obročnimi odplačili na opravilne deleže omogočiti tudi gospodarsko slabejšim; kredit članom sme se pri surovinskih zadrugah dovoljevati le izjemno in v pravem razmerju z rezervnim zakladom. Pri magacinskih in produktivnih zadrugah določiti mora občni zbor maksimalni kredit, kateri se sme dovoliti članom, in sicer v razmerju z lastnim premoženjem in jamstvom zadruge. Posojilo dovoli se praviloma le za to, da se pomnoži obratni kapital zadruge, v svrhu naprave pa le tedaj, ako zadruga z večjim delom sama preskrbi napravo glavnico. Posojila obrestujejo se po obrestni meri, katera se določa od leta do leta (leta 1898 $3\frac{1}{2}\%$); povrniti pa jih je vsakako v določenem roku. C. kr. trgovinsko ministerstvo pridržava si pravico, da sme zadruge, ki se poslužijo kredita, poljubno kontrolovati na ta način, da pregleda njih knjige in korespondenco. Navedeni pogoji odgovarjajo skušenim načelom združnega poslovanja, in je torej tudi ne gledé na eventualno posojilo v lastnem interesu pridobninskih in gospodarskih zadrug, ako se uravnajo po teh določilih.

Dosedaj je c. kr. trgovinsko ministerstvo za slučaj, da izpolnijo omenjene pogoje, obljubilo posojilo eni produktivni zadrugi in enemu magacinskemu društvu lesnih obrtnikov, in pa dvema surovinskima zadrugama čevljarjev, krojačev in kovinskih obrtnikov. Tudi iz Kranjskega se je nekoliko obrtnikov zglasilo.

V. Da se spopolni strokovno znanje obrtnikov, uvedli so se takozvani tečaji za mojstre. Ti tečaji namenjeni so načeloma le rokodelcem, ki že izvršujejo svoj poklic, torej mojstrom in v drugi vrsti pomočnikom. V prvi vrsti sprejemajo se torej le strokovno sposobni rokodelci, ki bi se eventualno sami mogli izobraziti za strokovne učitelje. Za sedaj obstojé na

c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju dunajskem vzorne delavnice in tečaji za štiri obrte: čevljarstvo, stavbno mizarstvo, moško krojaštvo in stavbno ključarstvo. Najbrže pa se bodo v prihodnje poleg teh tečajev otvorili podobni še za druge obrte.

V teh tečajih so razglasila, katera sem jim poslal, prinesli ne le uradna „Laibacher Zeitung“, ampak tudi „Novice“, „Slovenec“ in „Slovenski Narod“. Mojesterski tečaji za čevljarje trajajo po šest tednov in je tacih na leto štiri do šest. Poučuje se v jemanji mere, strokovnem risanju, prikrojevanji, ročnem delu, v izdelovanji čevljev s stroji, obrtnem knjigovodstvu in kalkulaciji. Za vsprejem v ta tečaj morejo prositi čevljarji in pomočniki. Učnina znaša 25 gld., vpisnina 2 gld. Manj premožnim se omogoči obisk z oprostivijo učnine in s podelitvijo ustanov. Ustanove znašajo za mojstre po 90 gld., za pomočnike 70 gld. Razun tega vožnja v III. razredu osebnega vlaka na Dunaj in nazaj. Oni, kateremu se podeli ustanova, je tudi oprošten učnine.

Mojsterski tečaji za stavbene mizarje trajajo po 8 tednov, in se priredé štirikrat v letu. Poučuje se v strokovnem risanju, o delu v delavnicah, o predložitvi proračunov in ponudeb. o tehnologiji pomočnih sredstev, o orodji in strojih za obdelovanje lesa, o obrtnem knjigovodstvu in kalkulaciji. Za vsprejem morejo prositi mojstri in pomočniki. Učnina znaša 40 gld., vpisnina 2 gld. Ustanove znašajo za mojstre 120 gld., za pomočnike pa 95 gld. Kdor dobi ustanovo, je prost učnine in se mu povrne vožnja v III razredu osebnega vlaka na Dunaj in nazaj.

Mojsterski tečaji za krojače trajajo po šest tednov in se jih priredi na leto navadno po štiri. Poučuje se v jemanji mere, strokovnem risanju, napravljanji krojnih vzorcev, prikrojevanji, izdelovanji vzorcev, obrtnem knjigovodstvu in kalkulaciji. Kar se tiče učnine, vpisnine, ustanovo, vožnje na Dunaj in nazaj, velja ono, kakor za čevljarje.

Mojsterski tečaji za stavbene ključavnice trajajo po osem tednov, in so navadno štiri na leto. Poučuje se v strokovnem risanju, o delu v delavnicah, o tehnologiji, orodji, strojih in motorjih, obrtni higijeni in odvrnitvi nezdod, obrtnem knjigovodstvu in kalkulaciji. Sprejemajo se v tečaj mojstri in pomočniki. Kar se tiče učnine, vpisnine, ustanov, vožnje na Dunaj in nazaj, velja isto, kakor za mizarje.

Ako bi kdo želel zvedeti še kaj natančnejega o tem, naj se obrne na trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani ali pa naravnost na me. Pojasnilo se bode vsakemu rado brezplačno dalo in ako bode želel, tudi prošnje zastoj sestavile.

Omenjati mi je, da je uže več obrtnikov iz Kranjske omenjene tečaje obiskalo, in tudi stalno razstavo tehniških delavskih pripomočkov za male obrte v c. kr. tehnološkem obrtnem muzeju na Dunaju obiskalo.

VI. Razven tečajev za mojstre, kot višje učne stopnje, pa se obdržavajo izven Dunaja strokovni tečaji kot priprostejša oblika obrtnega pouka. Ti tečaji imajo manj obsežen učni načrt in ne trajajo toliko časa kakor dunajski tečaji za mojstre. Isti ustanavljajo se povsod, kjer se pokaže potreba za to, in so pristopni vsem v istem kraju naseljenim mojstrom in pomočnikom. Kakor tečaji za mojstre, namenjeni so tudi strokovni tečaji načeloma rokodelcem, ki že izvršujejo svoj poklic. Obdržavali so se dosedaj po priliki v istem redu, v katerem so prihajale dotične prošnje.

Skupni poduk prireja se popoldne, ali pa zvečer; dopoludne obiskuje strokovni učitelj delavnice, da tam zadosti posebnim učnim potrebam. Seveda morajo tudi lokalni faktorji prispevati k troškom za tak tečaj, navadno na ta način, da preskrbijo brezplačno učno dvorano. Državne štipendije se za tečaje ne dovoljujejo. V mnogih slučajih pa so dotični deželni odbori ter trgovske in obrtniške zbornice onim udeležencem, ki ne stanujejo v dotičnem kraju, olajšale obisk s tem da so jim dovolile male štipendije, in da so za nabavo učnih sredstev in družega opetovano dovolile primerne prispevke. Za dotični obrt obstoječa krajevna zadruga pa naj učni uspeh po sposobnih osebah opazuje ter o svojih opazovanjih poroča c. kr. tehnološkemu obrtnemu muzeju.

Trgovinsko ministerstvo namerava s temi strokovnimi tečaji za kako obrt pričeti vselej šele potem, ko mu je bila za oni obrt po tečajih za mojstre dana prilika, da se na tehnološkem obrtnem muzeju izobrazijo strokovne moči in pridobé potrebna izkustva (gledé učnega načrta, gledé dóbe tečaja in drugih za tečaj potrebnih naprav). Prvi strokovni tečaji za čevljarje priredili so se izven Dunaja leto dni po prvem dunajskem tečaju za čevljarje mojstre. Upati je, da bo kmalu mogoče prirediti tudi strokovne tečaje za stavbne mizarje.

Strokovni tečaji za čevljarje izven Dunaja trajajo po štiri do pet tednov. Poduk je navadno ob delavnih popoldne (od 3.—8., od 4.—9., ali od 5.—10. ure, kakor pač želé udeleženci), in obseza vse najvažnejše ročnosti čevljarjev, in sicer anatomijo noge, jemanje mere, vrezavanje vzorcev, strokovno risanje, krojenje, napravljanje gornjega dela in šivanje na stroju; v to svrhu ima strokovni učitelj s seboj tri stroje za šivanje (za valjasto, steberno in gladilno prešivanje). Potreben material morajo si udeleženci sami nabaviti. Dopoludne podučuje strokovni učitelj posameznike v delavnicah udeležnikov tečaja, in sicer v prvi vrsti v spodnjem delu čevlja. V tečaju narejeni vzorci in strokovne risbe ostanejo last dotičnega obiskovalca (frekventanta). Dotična zadruga preskrbi navadno učni lokal, razsvetljava, kurjavo in snaženje istega, potem primerno število miz z horizontalno ploščo ter potrebno šolsko tablo. Udeležencev naj ne bode manj ko 20, a tudi ne več ko 40.

Učni načrt za strokovne tečaje za stavbne mizarje izven Dunaja še v podrobnostih ni določen; tečaji trajali bodo najbrže po šest tednov (po pet do šest ur na dan); učni načrt pa bo obsejal: strokovno in delovno risanje, stavbne konstrukcije, tehnologijo pripomočnih sredstev, poznavanje orodja in strojev, knjigovodstvo, korespondenco in kalkulacijo.

Veliko število prošenj za prireditve strokovnih tečajev kakor tudi okolnost, da tudi izven okvira te akcije razne zadruge, trgovske zbornice in druge obrtništvu prijazne korporacije prirejajo strokovne tečaje za rokodelce, napotilo je c. kr. trgovinsko ministerstvo, da prireditve takih tečajev, in sicer ne samo za čevljarje in stavbne mizarje, temveč tudi za druge obrte, za katere se na Dunaju še niso obdržavali tečaji za mojstre, podpira s tem, da dovoljuje podpore po 100 do 200 goldinarjev. Upati je, da se bo na ta način uspešno razširilo delovanje za pospešitev obrtnišva. Zlasti je priporočati tečaje za instalaterje, elektrotehniko, tiskarje, tapetnike in sobne slikarje.

Splošno veljajo glede podpor za strokovne tečaje nasledni pogoji: Strokovni učitelj mora biti — ako za dotični obrt že obstoji tečaj za mojstre na c. kr.

tehnološkem obrtnem muzeju — absolvent takega tečaja, ter mora biti usposobljen za učiteljstvo. Učnih ur ne sme biti manj kakor pri štiritredenskem tečaju s poludnevnim podukom (120 ur); eventualno sme se podučevati tudi samo ob večernih, seveda pa mora v tem slučaju trajati tečaj tem dalje; program tečaja mora se vsaj štiri tedne pred pričetkom predložiti c. kr. trgovinskemu ministerstvu; trgovinsko ministerstvo, oziroma po njegovem naročilu c. kr. tehnološki obrtni muzej pa je opravičen, nadzorovati tečaj. Podpora izplača se le tedaj, ako je poročilo nadzornika ugodno. Glede strokovnih tečajev za čevljarje je še omniti, da naj bode podlaga poduku po tehnološkem muzeju izdana knjiga, ki obsega potrebne vzorce.

Na ta način pospeševal se je že leta 1896 po trgovski in obrtniški zbornici pilznski prirejeni strokovni tečaj za čevljarje. Leta 1897 dovolila se je podpora strokovnim tečajem za čevljarje v Žizkovu, Karlinu, Pragi, Budjevicah in Taboru, nadalje tečaju za mojstre in vajence katerega je priredila celovška čevljarska zadruga, in pomočnikskemu tečaju koroške čevljarske družbe v Celovcu, tečajem za krojače in mizarje, zadruge rokodelskih obrtov v Mariascheinu in tečaju slikarskega in podpornega društva v Opavi.

Razven gori omenjenih strokovnih ali popotnih tečajev namerava c. kr. trgovinsko ministerstvo obrtni tečajev poduk gojiti v treh oblikah: a) splošni popotni poduk po osebah, ki so večje v tehniki neke vrste obrtov in ki na podlagi natančnega poznavanja gospodarskih razmer svojega okraja delujejo za ustanovitev pridobinskih in gospodarskih združenj, vpeljavo skupnega strojnega obrata in širšjega blaga, ki se lahko speča; v tem zmislu že deluje nek popotni učitelj na Stajerskem; b) posebni popotni poduk po strokovnjakih (če možno obrtnikih samih) za določen obrt, zlasti poduk v delavnicah, kakor je to navadno pri strokovnih tečajih za čevljarje, in c) popotni poduk po predavanjih o predmetih malga obrta. Prošnje za namestitve obrtnih popotnih učiteljev predlagati je c. kr. trgovinskemu ministerstvu.

Tudi na Kranjskem sta se doslej napravila dva tečaja za čevljarje, jeden v Ljubljani in jeden v Trzinu. Obiskana sta bila oba prav dobro in tudi vspehi so bili tako izvrstni, da ž njimi ni bil le učitelj Hulka, ampak tudi vsi mojstri zadovoljni. Razstavi izdelkov, vzorcev in risarij v Ljubljani in v Trzinu ste pokazali obiskovalcem, da so taki tečaji v vsakem oziru hvale vredni in da je trgovinsko ministerstvo s prireditvijo teh mnogo koristilo dotičnim obrtnikom in obrt tudi povzdignilo. Podpore so dovolili za ta tečaje deželni odbor, trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani, mestna občina Ljubljanska oziroma tovarnarji v Trzinu. Morda bi bilo mogoče tudi v Novem mestu kak tečaj napraviti. Treba je, da o tem prevdarja zadruga in ako bi se preverila, da je potreben in da bi se za zadostno število obrtnikov udeležilo, se obrne lahko name za daljna razjasnila.

VII. C. kr. trgovinsko ministerstvo pa namerava raztegniti svoj vpliv v okviru delovanja za pospešitev obrtnišva tudi na vzgojo vajencev. V to svrhu uvajajo se skušnje za vajence, razstava izdelkov vajencev in pogojno tudi podpore mojstrom za vsakega v njih delavnici izvežbanih vajencev.

Najprej organizovale se bodo izložbe izdelkov, katere so izvršili vajenci. C. kr. trgovinsko ministerstvo izdaló je pod naslovom „Leitende Grundsätze für die Veranstaltung von Ausstellungen von Lehrlings-

arbeiten“ knjižico, ki obsega dotična določila za take razstave, ter daje razstavam, ki odgovarjajo tem določilom, podpore do zneska 200 glđ. in potrebne tiskovine, brezplačno.

K) je ces. svetnik Ivan Murnik svoj podučljiv govor končal, začel se je o jedni in drugi stvari razgovor. Navzoči so dobili vsa pojasnila, katera so želeli in izrekli predavatelju toplo zahvalo.

Darovi za novomeško dijaško kuhinjo.

Živil so darovali. Blag. g. dr. K. Slanc 3 voze repe in nekaj fižola; veleč. gosp. župnik Jakob Porenta v Stopičah 8 mernikov pšenice, 1 vrečo krompirja; g. M. Mramor 2 vreči repe; župljani v Valtji vasi 1 glđ., eden voz živil; iz Šempetra nekoliko fižola in krompirja. — Drugi darovi: Gosp. svetnik Rizzoli 1 glđ. za meseca oktober in november; veleč. g. dekan J. Narobe 2 glđ., g. župnik Mart. Poljak 3 glđ., gosp. davkar Lovro Verbič 5 glđ. mesto venca svojemu svaku umrlemu Antonu Jarc, g. Anton Roscher 10 glđ., Neim-novana iz Mirne peči 50 kr., Bizjak in Bergman iz Westphalena 86 kr., g. Valentin Oblak 2 glđ., g. župnik V. Bernik 3 glđ. — Bog plati vsem s svojim blagoslovom!

Dr. Jos. Marinko.

Loterijske številke.

Trst	18. novembra	10	85	9	11	77
Gradec	25. „	34	90	80	27	59

ZAHVALA.

Za mnogobrojne dokaze blazega sočutja mej boleznijo in v smrti našega nepozabljivega soproga ozir. očeta in strijca gospoda

FRANC GREGORIČ-A,

kteri je dne 23. novembra ob 3. uri popoldne mirno v Gospodu zaspal, izrekamo tem potom preč. kapiteljski duhovščini, osobito mil gosp. proštu, preč. gg. oo. frančiškonom, slavni c. kr. priv. unif. meščanski gardi in nje godbi, ter vsem mnogobrojnim spremljevalcem dražega ranjega k večnemu počitku, najiskrenejšo zahvalo.

NOVO MESTO, dné 29. novembra 1899.

Žalujoči ostali.

Izjava!

Jaz podpisani prekličem na sejmu v Škocijani proti gospodu Germu iz Bajnofa storjeno žalitev. TOPLICE, dne 27. novembra 1899.

(299) Josip Šušteršič.

Izjava!

Podpisani preklicuje vse žalitve, ktere je izustil dne 15. oktobra t. l. proti Jožetu Knezu, posestniku v Hrastovci št. 4, ter izjavlja, da mu je srčno žal, da ga je razžalil, in ga prosi tem potom odpuščenja.

Janez Hočevar,
posestnik v Hrastovci št. 6,
sodnega okraja Mokronog.

(300)

Stanovanje, obstoječe iz štirih lepih sob in potrebnih prostorov, je l. marca 1900 za oddati v Novem mestu, Arkova ulica h. št. 211.

(308—1)

Vabilo k zborovanju obrtne zadruge

katero se vrši

v nedeljo 17. decembra ob polu deseti uri dopoldne v gostilni gosp. Leopold Kopača v Novem mestu.

Dnevni red:

- 1.) Predlog vplačevanja zadružnih vpisnin.
- 2.) Predlog o vstanovitvi bolniške blagajne za mojstre oziroma za pomočnike.
- 3.) Predlog zaradi vpisanja pomočnikov in učencev.
- 4.) Razdelitev obrtnih pravil med obrtnike.
- 5.) Razni nasveti.

Ker je bila 26. t. m. vdeležba premala in ne-sklepčna, se bode pri zborovanju dné 17. decembra sklenilo tudi pri mali vdeležbi; torej, gosp. mojstri in pomočniki, potrudite se v obilnem številu, da ne bode potem marsikteri rekel, brez nas se je to sklenilo.

(306)

Odbor obrtne zadruge.

Deželna kmetijska šola na Grmu potrebuje z novim letom 1900 štiri hlapce:

konjarja ali kočijaža

z mesečno plačo 8 glđ.,

jednega kravarja in dva volarja.

Za kravarja sprejelo bi se najrajši živinoreji popolnoma vajenega, oženjenega človeka brez otrok, kterega žena bi v šolskem gospodarstvu kakor hlevska dekla služila. Tak kravar služil bi pri prostem stanovanju in hrani 8, njegova žena pa 6 glđ. na mesec. Hlapci volarji dobé plačilo po domembi. Ponudbe sprejme vodstvo šole v pisarni na Grmu. (301—1)

Kovaškega učenca

sprejme v pouk

ALOJZIJ VRTAR,

kovaški mojster Podturnom,
pošta Toplice.

(307—1)

Izurjen žagar

ki je razumen na „turbino“, sprejme se takoj pod dobrimi pogoji pri gospodu Matiji Mazelle v Gradacu pri Metliki.

(302)

Učenca enega ali dva lepega vedenja in poštenih starišev sprejme takoj v pouk Franc Granda, pek v Ljubljani, Zalokarjeve ulice št. 11. Dogovori ustmeno ali pismeno.

(305—1)

Nova hiša je iz proste roke takoj na prodaj. Ista se nahaja na prav ličnem kraju poleg mesta na ločenski cesti št. 260; ima tudi nekoliko vrta. — Več pové vredništvo tega lista.

MESTNA HRANILNICA V NOVEM MESTU

sprejema vloge **vsak dan dopoldne** proti **4°** obrestovanju od 1. prihodnjega meseca ter ravno tako izplačuje iste, ter računi obresti do zadnjega dne preteklega meseca.

Rentni davek plačuje hranilnica sama, tako da dobé vlagatelji **polne 4°** obresti.

Stanje vlog K 1,344.603.

Stanje hipotečnih posojil K 1,010.000, stanje meničnih posojil K 101.777, stanje vrednostnih papirjev K 96.336, stanje rezerve K 19.563.

Denarni promet **prvih deset mesecev** znašal je **K 2,601.298.02.**

V mestno hranilnico v Novem mestu se nalaga po c. kr. sodiščih **pupilarni denar.**

Mestna občina Novo mesto jamči poleg položene varčine **10.000 glđ.**, ki je vinkulovana za varnost vlog in obresti sploh z vsem svojim imetjem.

Ravnateljstvo.

MOHAR, predsednik.

PERKO, pis. ravnatelj.

➡ Išče se

— **dober viničar** —

za Rusove vinograde v Hmelčiču pri Mirni peči. — Plača in prosto stanovanje po dogovoru. Oženjeni imajo prednost. Ponudbe naj se pošiljajo Franc Majdiču v Logatec. (303—1)

Naznanilo.

Usojam si slavnemu občinstvu okolice Žužemberka in njega obiskovalcem uljudno naznaniti, da sem staroznano gostilno

„pri Pepetu“

☞ v Žužemberku h. št. 7 ☜

odprl ter zagotavljam, da bodem vedno z različnim pristnim vinom, vedno svežim pivom, kakor tudi z gorkimi in mrzlimi jedili, kar mogoče po nizki ceni častitim gostom postregel.

Za prenočevanje ptujcev in v hlevu za živino bode najbolje skrbjeno.

Za obilni obisk vabi uljudno

z vsem spoštovanjem

(304—1)

Josip Hrovat ml.

Društvo „Mestna godba v Rudolfovem“
priporoča

svojo godbo na lok

● za plesne i druge veselice. ●

Manj ko 6 godcev se ne daje. Plača nizka!

P. n. društva naj se blagovolé radi svojih zimskih veselice pravočasno oglasiti! — Pisma kapelniku g. Jos. Poula v Rudolfovem (267—5)

Prodajalna

s stanovanjem, obstoječem iz dveh sob in kuhinje na Glavnem trgu v Novem mestu

➡ se takoj oddá. ➡

Več pove

S. pl. Sladovič.

Ženitna ponudba.

Mlad trgovec z lepim dohodkom ter prijetne zunanosti želi zbog pomanjkanja znanja, po tem ne več nenavadnem potu, mestjarsko vzrejeno hčer ali tudi mlado vdovo brez otrok z par tisoč goldinarjev, ktere se v trgovini zajamči, v zakon vzeti. Samo resne ponudbe naj se pošiljajo pod šifrejo „Zakonska sreča“ na opravništvo tega lista. — Tajnost častna reč. — (288—2)

! Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Stanje hranilnih vlog 30. septembra
1899.: čez 2 milijona gld.

Denarni promet v devetih mesecih
čez 6½ milijona gld.

Ljudska posojilnica

Preje: Gradišče št. 1. — Sedaj: Kongresni trg št. 2., I. nadstr.

Sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje po

4½%

brez kaknega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vložnih 100 goldinarjev
čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. sept. 1899:
2.112.219 gld. 99 kr.

Promet v 9 mesecih od 1. jan. do 30. sept.
1899: 6,757.658 gld. 53 kr.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje
kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštobranilniške položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 10. oktobra 1899.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Frančišek Birk,
stolni vikar v Ljubljani.

Dr. Janko Brejc,
odvet. koncip. v Ljubljani.

Dr. Andrej Karlin,
gimn. profesor v Ljubljani.

Karol Kaushegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polji.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške
blagajne v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvetn. koncip. v Ljubljani.

Gregor Šilbar,
župnik na Rudniku.

Dr. Aleš Ušeničnik,
stolni vikar v Ljubljani.

Janez Jax-a

najstarejša
in največja
tovarniška zaloga

šivalnih strojev

v Ljubljani, Dunajska cesta št 13.

Zastopnik za Dolenjsko
Friderik Skušek,
trgovec v Metliki. (210-9)

Stanovanje v najem v čisto novi hiši s tremi sobami, kuhinjo, in shrambo. — Več se poizve v Drgančevi hiši v Kandiji. (293-2)

Stanovanje na glavnem trgu hiš. št. 62 je takoj oddati. Isto ima troje sobe in potrebne prostore. — Več pove lastnik Friderik Schwarz v Novem mestu. (296-2)

Posestvo na prodaj!

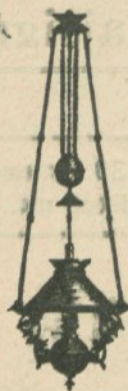
K temu pripada hiša, lepo in rodovitno polje, travniki, na katerih se nakosi 16 vozov sena, velika mlada hosta ter vinograd s zidanco. Vse je v prav dobrem stanu. — Več se izve pri lastniku Anton Golob, Radule, p. Šmarjeta. (280-3)

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.

Slava zdravila, ki nam!

Ze leta sem izprizano izredno prizna k bolni trah. Pri živilih, orcah, laledocah boloznih, pri pomazkanje trah ota. zdravilne pripravose. — Najboljshojnosje magone havis pijača v stalinčaru rodovnih. zdravim

► **Luč prihodnosti!** ◀

Auer Gazolin svetilke

nadkriljujejo vse dosedanje, in je razsvetljava izdatno ceneja od petroleja in acetilena.

Reference na razpolago!
Popolna garancija.

Zalagatelj

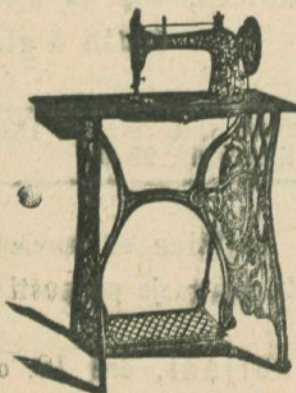
Jos. Medved, Novo mesto.

Veliko zalogo

po dunajskem kroju
izgotovljenih oblek,

za dečke in dorastle, kakor tudi po meri izgotovljene,
priporoča

Djakom **Jos. Medved,**
znižane cene! Novo mesto.

**Šivalne stroje
in kolesa**

le prve vrste,
plačilni
v mesečnih rokih,
priporoča

Jos. Medved,
Novo mesto.

Magrobne vence
s trakovi,

v veliki izbiri,
priporoča

Jos. Medved,
Novo mesto.

